

Вядзаныя творы М. Багдановіча.

Па „Вянку“ і па тых вершах, што друкаваліся ў розных часопісах, мы знаёмы з арыгінальнай творчасцю нашага „песняра чыстае красы“, Максіма Багдановіча. Але ведама, што Багдановіч перш, чым пачаў пісаць, прайшоў добрую школу мастацтва, знаёмлючыся з лепшымі творамі сусветнае літаратуры. Асабліва захопліваўся ён вершамі Вэрлена, якія пазнаў у арыгінале. Вэрлен быў для Багдановіча вялікім вучыцелем, быў узорам музыкальнасці, лёгкасці і дасканаласці формы верша. На дзіва, што, стаўляючы першыя крокі на літаратурнай дарозе, Максім Багдановіч пачаў перакладаць на беларускую мову творы свайго ўлюбленага паэта-вучыцеля, па-служыўшы яму, як узорам мастацкае формы, годзіна пасля свайго.

Як сьведчыць пісьмо Максіма Багдановіча, прысланае ў рэдакцыю „Нашае Нівы“ 31 ліпеня 1912 году, наш песняр пераклаў з Вэрлена (з французскіх арыгіналаў) дваццаць адзін верш: 1) Ліцар Нашчасце, 2) Трэ' нам бачыш..., 3) Ціхі і сні, 4) О, сум, засні..., 5) Сон цёмны, 6) Асеньнія песня, 7) Плач сэрца майго, 8) Захад, 9) Бач—месяц белы, 10) Пакуль, зорка, 11) Рая, цалуе тонкая рука, 12) У полі мрок, 13) Малюнак мора, 14) У полі дзікім, 15) Ракаўкі, 16) Душа твая, 17) Рака сродзь вулі, 18) Шынок, 19) Гул вулічных шыноў, 20) Трэск дроў, 21) Ноч. Дождж. Гэтыя вершы былі перасланы ў Пецярбург—Супольны „Загляне сонца і ў нашае ваконца“. Аднак у часе друкавання зборніку „Вянок“ Багдановічу зажадалася змясціць у ім і гэтыя пераклады з Вэрлена. Наскомькі паніў аўтар сваю працу, відаць з слоў пісьма:

«Пераклады да арыгіналу блізкія і, калі я магу іх справядліва ацаніць,—добрыя. Калі піцеры іх Вам надашлюць,—добрыя. Калі выкіньце дваццаць памянёных мною у лісьце (папярэднім—А. Н.) вершаў, і тады зборнік не навялічыцца. Ва ўсякім разе пераклады з Вэрлена больш вартыя друку, чым тая трафарэты, да ліку каторых треба прыпісаць і в. „Шмат у нашым жыцці ёсць дарог“... Ізноў прашу: друкуйце замест тэй дрэві, заклінаючы п. Антонія (Луцкевіча—А. Н.) імянем эўропэізма, культурнасці і т. д., а п. Ластоўскага імянем модернізма і т. д.»

У канцы пісьма прыпіска:

„Паслаю Вам колькі вершаў з Вэрлена, каторыя друкуйце толькі тады, калі піцеры прышлюць рэшту“.

Як відаць, піцеры рэшту ня прыслалі, дзякуючы пісьму з вершамі, папавшы ў рукі тагачаснага сакратара рэдакцыі, п. Ластоўскага, да ведама рэдакцыі „Н. Н.“ не дайшло. Яно і першыя былі знойдзеныя ў падвале памятнасці, дзе была рэдакцыя „Н. Н.“, сярод рознага хламу, затаптаных, струхлеўшых ад вільгаці... І толькі цяпер перакладам з Вэрлена даводзіцца пачаць божым сьветам.

Вершаў усяго сем, і мы іх усе тут друкуем. Пісаньня ў першы — найранейшы — перыяд творчасці Багдановіча, яны маюць сур'ёзныя недастаткі з боку мовы, часта нячыстая, з чысьленымі русіфізмамі. У цытованым вышэй пісьме Багдановіч сам заўважыў некаторыя з русіфізмаў і праіў іх напавіць, што мы і спавіаем. Усе ж значэньне іх для нашай гісторыі літаратуры ад гэтага не змяняецца: гэта — ўзоры, на якія ўспядаў наш песняр, гэта — развяска пытаньня.

ня аб чужых літаратурных уплывах на творчасць
Максіма Багдановіча*).

Ант. Навіна.

1.

Chanson d'automne.

Як раньш, няе
І ў сэрца б'е
Сумны тон.
То, восень, іх,
Вальных тваіх
Скрыпак стогн.
Чу! Часу удар!
Былее твар,
Вецца ўздах:

Устаў карагод
Мінулых год.
Дзея былых.
А віхр ліхі,
Што ў місьць сухі,
Дэме ў мяне.
Нясе туды,
Нясе сюды,
Удалы імкне.

2.

Son jeûneux, importun d'un classique romot.
Петры Бораль.

Раяль падуе тонкая рука
У час вячэрні, шэра-раяваты;
І на крылах, ціхай ад вецарка,
У паветры мяккім, пекным паплыла ты
Тужліва, песня, і сродзь комнат хаты
Шча доўга веяў пах, як ад цвятка.
Што за калыска ціха так гайдае
Стамлёнага, бяздоўнага мяне?
Чаго, як жаўняк, песня вымагае?
І што ў канцы яе прыпеў жадае,
Каторы гэтак хутка у вакне,
Адчыненым на садзік, замірае?

3.

О, сум, засьні ў душу маеі,
Сум на кабёціне адной.
Я ня ўсыціш горкіх сьлёз,
Хоць сэрца ў далі ад ей панёс.

Хоць сэрца, хоць душу сваю
Удані ад ей даўно таю.

Я ня ўсыціш горкіх сьлёз,
Хоць сэрца ўдалі ад ей панёс.

І сэрца, сэрца так стучыць
Душэ маеі: „Ці можа быць,

„Ці будзе зноў разстаньня сум.
„Разстаньня гордасць, долі глуі?“

Душа яму дае адказ.
„Ік ведаць, мо сіло на нас,

„Каб скуты мы і з ёй былі
„Нам у разстаньні і ў далі.“

4.

Зіянныя месяца.

Душа твая -- малынак артыстычны
Пад лютняў звон прыгожы масак рой
Тацце там, алаеўшыся нязвычайна,
У надзеі скрыць праз гэта смутак свой.

На ціхі лад усе яны сьпяваюць
Пра мір жыцця і сьветлую любоў,
Ды веры ў шчасьце сьпелы іх ня маюць,
І з ясным сьветлам зьліты зыкі слоў,

Са сьветлам месяца прыгожа-смурым,
Ад чар чніх на дрэвах птушкі сьпяць,
І лёкія струі у плачы чутым
Між мармураў натхнёна зіхаць.

5.

Покуш, зорка, ўраньні твой
Вледны блёск яшчэ сіне,
(між травой
перапёлак цьма сьпявае)

Абарніся, глянц на мне
У вечы, поўныя каханьня,
(ж небу мкіе
стал жаваранкаў зраньня).

Кінь пагляд, што ледзь відаць,
Бо пярэем зьяўць сіня,
(шум чуваць,
гул вясёны ў даліне!)

І каханьня думкі ўдалы
Панясі на сьветле шпарка
(быццам сталі,
траў раса бліскае ярка).

К мілай, што салодка сьніць,
Іх прымчы цераз ваконца....
(тра сьцяшніць,
бо вось-вось зазьве сонца!)

6.

Il pleure dans mon coeur...

Плач сэрца майго,
Як над герадам дождж
Скуль расьце, дзеля чаго
Смутак сэрца майго?
Шум ціхі дажджа
Над будоўляй, зямлёй...
Ты сучала, душа,
Раньш на песьні дажджа.
Шчымы бяз прычын
У бедным сэрцы майм.
Ужо няма злых часін,—
Гаты плач—бяз прычын.
Няма горш бяды,
Як рыдаць ні з чаго,
Без надзеі і нуды,
У мяне шмат бяды.

7.

Il faut, voyez vous, nous pardonner les choses.

Трэ' нам, бачыш, усё між сабой дараваць,—
Так хоць шчасьце нарэшце спаткае абох,
А і прыдзеце гора ў жыцці нам зазнаць,
Дык прынамсі... ці-ж не?... будзем плакаць у двух.

Мы — дзье родны душы; о, калі-б мы маглі
Сны бажаньняў з дзіцячай радасьцю зьліць,
Што пдаемо ад мужчыні і кабэт удалі,
Аб выгнаньні патрапішы ў шчасьці зашчы!

Зьверняюць-жа ў дзяцей, у дзяўчатак малых,—
Ні любі, ні зьдзіўленьня ня маюць яны,
У лес, збляднеўшы, ідуць ад паглядаў людзкіх
І ня ведаюць нават, што ўжо прашчаны.

Яраслаў, 1912 г.

* У тым-жа пісьме, з якім Багдановіч прыказаў друкавацца
гэты пераклад зь Верлена, ён кажа, што мае пераклады так-жа з
Горана і Філіпа. Дзе яны анімаваліся, няма ведама.—А. Н.